

7.

Matere ve ljube
 Našega naroda,
 Ki mu prisvetila
 Zlata je svoboda:
 Vzreajte sinove
 Ino hčere vaše,
 Da ti enkrat bramba
 Bodo zemlje naše!
 Bramba terdna, kot so
 Naše sive skale,
 Ki vremena sile
 Niso je razdjale!

8.

Solnce, zlato solnce,
 Zemlje krog obseva,
 Sèrce meni v persih
 Pa ljubav ogreva.
 V sèrcu ljubav vroča
 Mi gori za brate,
 Domovince blage,
 Rojstvo dobe zlato
 In za druge sine
 Naše očetnjave,
 In za hčere zale
 Drage majke Slave!

9.

Vaše hrabre djanja,
 Vè Slovenke zale,
 Bodo v naši zgodbi
 Večno lesketale.
 Tarbule se slava
 Večno bo svetila,
 Marulo zmir' v sèrcu
 Slava bo nosila.
 Kak branili devi
 Ti ste nam svobodo,
 Še z veseljem vnuki
 Pozni brali bodo.

J. Cimperman.

Učitelji in prijatelji šol, berite!

Mi ubogi, na toliko kosčikov razcepljeni Slovenci smo celó gledé šolskih knjig ločeni. Tù ti imamo za slovenske in slovensko-nemške šole abecednike, katekizme, in tù pa tam tudi še druge knjige, kjer že na prvem listu čitaš: „für Krain“ ali: „ausser Krain“. Zakaj neki ta ločitev, čemu ta separatizem (razdružljivost)?! So v ti ali uni deželici otroci manj ali bolj sposobni? Se uči v ti ali uni šoli drugi ali pravilnejši slovenski jezik? Ali se morda za to razdružljivostjo zakriva kaka — sebičnost? Bogme! Če se razkosani Slovenci še gledé šolskih knjig ne bodemo porazumeli, nego se le ločevali, tedaj z Bogom slovenska solidarnost (ki si tako le na slabih nogah), tedaj se le vtopi v svojih solzah majka Slava, tedaj verzimo z roke slovensko pero!! Ker si še iz ene šolske izbe v drugo nočemo podati bratovske roke, kako čemo po tem takem kedaj doseči, da si sežemo čez plan in dol v desnico?! Hočemo li, da nam bode kdo očital: vaši jezički si morajo prav malo podobni biti, ker še v prvih razredih različne šolske knjige rabiti morate? —

Drugič so naše šolske knjige pomanjkljive v marsikterem obziru. Naš slovensko-nemški abecednik „ausser Krain“, kojega pri nas na Koroškem rabimo („für Krain“ je boljši), ima hitro zloge s tremi ali celó štirimi pismeni*), besede so v zloge

*) Res, učenci se vadijo branja prvič na stenskih tablah, in piše se jim na deske; pa v knjižici, ki jo imajo tudi doma, so veliko manjša pismena,

pogosto nepravilno razdeljene, slov. berilnih spisov je premalo, nježni otroški starosti primerne vaje za urjenje pomnivosti (za učenje na pamet) manjkajo, kar je prav narobe; veliko pisnih pismen je tako samosvojno narejenih, da jih učencem v primer in posnemo ne moreš priporočati itd., itd., da se ti studi, to v roko vzeti.

Berila niso samo za to, da se učenci čitanja vadijo; nego iz beril se imajo tudi učiti nrave, potrebnih realnih znanosti in — pravilnega jezika. V zadnjem obziru pa naša berila zopet ne zadostujejo. Da omenim, preziraje obilnih tiskarnih pomot, samo to, da v naših berilih druživnik v ednini moškega in srednjega spola ima zmiraj končnico „am“, pridnevnikova končnica srednjega spola se v 1. pad. v množini ne vjema s končnico samostavnikovo itd. Janežičeva slovnica je sedaj menda občno vodilo za jezikoslovni nauk. Če je temu tako, zakaj se ne ravnamo po nji, in zakaj naša berila ne? Učenec, po ustmenih in spisnih vajah navajen na končnico „om“ itd., ti, n. pr. pogosto bere: z naukom, z nagovorom itd., suha derva, dobra vodila itd., v knjigi pa stoji: naukam itd, suhe itd. Moraš mu zdaj reči: krivo, pa vendar prav si bral; ali: obe končnici ste prav*); pa vendar je tako bolj prav, kakor vas jaz učim od tega, kakor vidite v knjigi; ali: to reč jaz bolj zastopim, nego tisti, ki je s cesarskim orlom na prvem listu zaznamovano knjigo spisal?!

Še marsikaj bi mogel omeniti; pa za danes naj velja samo to: sedanja berila za ljudske šole v obče ne zadostujejo učnim (didaktičnim) tirjatvam.

Kako bi se dalo tu kaj poravnati? — Nasvetujem:

1) Učitelji naj med seboj pretresujejo vprašanja: Ali bi ne bilo vgodno, da bi rabili po vsem Slovenskem jednake šolske knjige, vsaj v nižjih razredih? — Kaj je pri sedanjih knjigah pomanjkljivega, in kako naj bi se bolje vredile?

2) V „Tovaršu“ naj se posamesni glasovi o ti zadevi zbirajo. „Več oči več vidi“.

kterih njih okó še ni dosti vajeno. Tudi je druga, podučevati samo en razred, in podučevati več razredov ob enem. Pis.

*) „am“ po navadnem selskem govoru. Če pa že imamo svoj posebni književni jezik, tako se pri spisovanji in v šoli tudi deržimo njegovih pravil, ne pa vsških navad; ináče imamo „nepotrebno“ zmes. V obče pa je v naših berilih zastran jezika marsikaj treba piliti. Pis.

3) Smo to reč med seboj ustmeno in v „Tovaršu“ pisмено pretresli, potem naj septembra meseca v Ljubljani zboruje posebna skupščina učiteljev iz vseh slovenskih pokrajin. Zborovanja naj bi se vdeleževali tudi nekteri slov. jezikoslovci, prirodznanci itd.*).

Prosimo, naj tudi drugi slov. časopisi naše misli slov. svetu naznaniti blagovolijo.

Novih abecednikov neobhodno potrebujemo, „pervo“ in „drugo“ berilo pa bi se moglo za sedaj morda samo nekaj popiliti.

Solske knjige niso samo učencem, nego tudi učitelju voditelj. Kako hočemo po gručasti in kamenitni poti deca brez spotikljeja voditi, sami brez spotikljeja hoditi! Zatorej poravnajmo mi, ki poznamo in naj bolj občutimo pomanjkljivosti in potrebe, učencem in sebi prave poti. Na nogo tedaj, dragi bratje! Ne dvomimo pa tudi, da bodo šolske oblastnije, sprevidši, da nam je mar za šolski blagor, našim šolam preskerbele novih šolskih knjig — po naši osnovi. Srečo!

Ferd. Vigle.

Nauk naj ima dobro podlago!

Nobena reč ne shaja dobro, in se ne okrepuje brez prave, primerne podlage. Ako zidar stavi hišo, ji naj pred dela dobro podlago, ker brez nje bi se mu zidanje pred ali potlej podiralo, in njegov trud bi bil zastonj. Ko kmetovavec orje in obdeluje terdo ledino, skerbi, da ima nova njiva dobro podlago, to je: on umetno zbira vse moči, ki pospešujejo pravo rast in rodovitnost; pa tudi odpravlja z njive vse reči, ki nasprotujejo temu njegovemu namenu. Tako dela tudi sadjerejec, ki sadi mlada drevesca; tako ravná živinorejec, ki redi lepo živino, — in takó mora delati tudi učitelj, ki vzreja in podučuje nadepolno mladino. Kako pa naj se podučuje, da bo imel nauk dobro podlago?

Da bo imel nauk dobro podlago, naj se učitelj

1) sam za nauk vestno pripravlja. Če učitelj podučuje brez kakega načerta in brez dobrih vodil, se pri podučevanju nekako zaletuje in lovi; ako tedaj sam nima dobro zbranega in

*) To zato, da se za terdno odločijo in vpeljeje pravi, občno veljavni tehnični izrazi.

3) Smo to reč med seboj ustmeno in v „Tovaršu“ pisмено pretresli, potem naj septembra meseca v Ljubljani zboruje posebna skupščina učiteljev iz vseh slovenskih pokrajin. Zborovanja naj bi se vdeleževali tudi nekteri slov. jezikoslovci, prirodznanci itd.*).

Prosimo, naj tudi drugi slov. časopisi naše misli slov. svetu naznaniti blagovolijo.

Novih abecednikov neobhodno potrebujemo, „pervo“ in „drugo“ berilo pa bi se moglo za sedaj morda samo nekaj popiliti.

Solske knjige niso samo učencem, nego tudi učitelju voditelj. Kako hočemo po gručasti in kamenitni poti deca brez spotikljeja voditi, sami brez spotikljeja hoditi! Zatorej poravnajmo mi, ki poznamo in naj bolj občutimo pomanjkljivosti in potrebe, učencem in sebi prave poti. Na nogo tedaj, dragi bratje! Ne dvomimo pa tudi, da bodo šolske oblastnije, sprevidši, da nam je mar za šolski blagor, našim šolam preskerbele novih šolskih knjig — po naši osnovi. Srečo!

Ferd. Vigle.

Nauk naj ima dobro podlago!

Nobena reč ne shaja dobro, in se ne okrepuje brez prave, primerne podlage. Ako zidar stavi hišo, ji naj pred dela dobro podlago, ker brez nje bi se mu zidanje pred ali potlej podiralo, in njegov trud bi bil zastonj. Ko kmetovavec orje in obdeluje terdo ledino, skerbi, da ima nova njiva dobro podlago, to je: on umetno zbira vse moči, ki pospešujejo pravo rast in rodovitnost; pa tudi odpravlja z njive vse reči, ki nasprotujejo temu njegovemu namenu. Tako dela tudi sadjerejec, ki sadi mlada drevesca; tako ravná živinorejec, ki redi lepo živino, — in takó mora delati tudi učitelj, ki vzreja in podučuje nadepolno mladino. Kako pa naj se podučuje, da bo imel nauk dobro podlago?

Da bo imel nauk dobro podlago, naj se učitelj

1) sam za nauk vestno pripravlja. Če učitelj podučuje brez kakega načerta in brez dobrih vodil, se pri podučevanju nekako zaletuje in lovi; ako tedaj sam nima dobro zbranega in

*) To zato, da se za terdno odločijo in vpeljeje pravi, občno veljavni tehnični izrazi.

vbranega tega, kar učencem pripoveduje, kako more potem od učencev tirjati, da bi ga radi poslušali in si njegov poverhni nauk dobro v glavo in v serce vtisnili?

2) Učitelj naj posebno pri prvem poduku počasi napreduje, in naj se tudi pozneje, kedar se pri podučevanju naprej pomika, še vedno ozira na prejšnje perve nauke.

3) Učitelj naj nikoli dalje ali naj sploh učencev ne podučuje v kaki stvari, dokler niso dobro razumeli in si zapomnili prejšnje, na katero se prihodnji nauki naslanjajo. Naj slabše je tako podučevanje, ki je pretergano, ali, ki skače od ene do druge stvari, ter nima nikjer prave korenine ali podlage.

4) Učitelj naj podučuje tako, da učencem kaže naj pred poglavitne dele kake stvari, in potem še le druge manj imenitne. So učitelji, ki pri podučevanju kako malo in prav malovredno ali postransko stvarico na dolgo in široko obdelujejo, ter tako nepotrebno zapravljajo dragi čas, katerega bi mogli obračati za druge bolj imenitne nauke.

5) Učitelj naj podučuje djansko, t. j. tako, da nauk učencem res kaj koristi; nikar pa naj jih ne podučuje le bolj za to, da bi se pri skušnji ali sploh pri starsih z naučenjem bahal.

6) Učitelj naj se pri podučevanju ozira na vse okoliščine, ki ta ali uni nauk bolj ali manj čislajo ali potrebujejo. On naj podučuje dečke v nekterih zadevah drugače, kakor dekleta, v mestu nekoliko drugače, kakor na kmetih, pri obertnikih in kupcih nekaj drugače, kakor pri kmetovavcih i. t. d. P.

Stari in mladi Slovenec.

Večernja.

S. Večernja bi rad imel jaz v Vašem pomenu „officium vespertinum“, kakor juternja „officium matutinum“. Sedaj pravim večernica t. j. večerna zvezda ali pesem, molitev ali služba Božja pa le v množnem številu večernice.

O. Morebiti bi bilo dobro, da deželo na jutru ali na večeru imenuješ jutrenjo ali večerno deželo, stran, ne pa vzhodnjo, zahodnjo ali zapadno, kakor praviš tudi: poldnevna, poldanska, polnočna stran nam. južna, severna.